

Naturvandring kring Stora Frögården

1. Tallen (Stora Frögården)

När du går ner mot stranden, stanna och se dig omkring! Överallt kan du se tall, men varför? Under olika perioder har flygsanden vållat stora problem för människan. För att binda sanden planterade man därför tall på området. Tallen bromsar vinden och binder sanden.

Tallarna i området är över 100 år gamla, men på grund av den näringsfattiga marken har de vuxit väldigt långsamt och ser yngre ut än vad tallar på näringsrik mark gör vid samma ålder. I området växer två olika sorters tall, bergtall och den vanliga tallen. Längst ner mot stranden kan du se bergtallen som har vitt utbredda grenar och inte är så hög som den vanliga tallen.

2. Klapperstrand

Titta ner på stranden du står på! Där ser du något som är vanligt runt om på Öland. Det kallas klapperstensfält och består av stenar i en lite mer tillplattad form. Stenarna har utsatts för vågornas påverkan och gnidits mot varandra. De har då slipats ner till platta stenar som avsatts vid strandkanten. Bland stenarna på stranden kan man hitta Vingsösandsten som är rosa och Blå jungfrugranit som är röd med blå prickar. Dessa stenar har transporterats hit med inlandsisen från nordväst.

Om du har lite tid över så kan du gå upp i tallskogen ovanför Stora Frögården och titta i en rotvälta. Där kan du se att materialet är detsamma som det som ligger på stranden. Det är ett bevis på att Östersjöns yta har varit högre än den är idag. Ett annat bevis är de strandvallar som finns mellan Stora frögården och stranden. De ser ut som små, avlånga kullar i marken och har bildats då vattenytan en gång stod där.

Blå jungfrugranit

Sanden

Har du funderat på varför sanden som ligger här på stranden är vit? Det beror på att den enbart innehåller mineralet kvarts som är vitt.

Kvarts är det hårdaste mineralet och då de andra mörkare och mjukare mineralerna vittrat sönder återstår bara kvarts. Därför är sanden vit.

Musslor

När du går på stranden hittar du skal från musslor. Det är sandmussla, hjärtmussla eller blåmussla. De är alla väldigt vanliga i Sverige och kan hittas året runt. Blåmusslan är den vanligaste av de tre musslorna. De största och äldsta blåmusslorna finns på djupare vatten. I grundare vatten lever de mindre blåmusslorna tillsammans med sandmussla och hjärtmussla.

Sandmusslan anses vara en läckerhet i Amerika och därför har man varit tvungen att fridlysa den för att den inte ska utrotas.

Beijershamn

5

6

Fågeltorn

4

7

Haga Park
Camping

3

2

8

1

9

Stora Frö

3. Bactimjan

På de mer öppna och torra sandmarkerna längs stranden hittar du den lilla röd-violetta blomman bactimjan. Bactimjan är ett krypande, aromatiskt doftande ris som ofta bildar stora

mattor. Den blommar i juli–augusti och är rödviolett men förekommer ibland också som vit. Många blommor som lever på torra soliga platser har violett färg just därför att denna färg reflekterar solljus bäst och skyddar då blomman från uttorkning.

Blomman är vanlig i södra och mellersta Sverige. Den används ofta som prydnadsväxt, men också som krydda även om kryddtimjan är den som vanligen används.

4. Surfing

Vid Haga park håller många surfare till. Stället är mycket populärt på grund av de stora vågorna som bildas där. Anledningen till detta är den ofta kraftiga vindstyrkan i Kalmar-sund kombinerat med den grunda sandbotten. När en våg når ett grund bromsas hastigheten och vattnet trycks uppåt, vågens längd minskar och höjden ökar. När vågen blir högre blir den mer instabil och till slut faller den framåt.

5. Beijershamn

Beijershamn är känd som en av Ölands bästa fågellokaler, men har också en stor mångfald av fjärilar och fladdermöss. De fuktiga strandängarna som finns i området används som häckningsplats för t.ex. större strandpipare, tofsvipa, rödbena och sävsparv, men också som rastplats för många flyttfåglar.

De öppna markerna vid skogskanten har gynnat fjärilslivet. Här finns Ölands största bestånd av fjärilar. I Beijershamn har man påträffat 650 fjärilsarter av de 950 som finns i Sverige.

Omkring 1850 tog hovstallmästare Beijer initiativet till att bygga en hamn. Mellan dagens Beijershamn och Stora frögården låg sedan längre tillbaka en hamn och marknadsplats. Den grunda botten gjorde att segelbåtarna inte kunde ta sig ända in till hamnen. Behovet av en pir var därför stort. I slutet av 1850-talet var bygget klart, men det visade sig att hamnen var felkonstruerad. Piren var för tät och släppte inte igenom det slamförande vattnet. Detta ledde till att hamnen slammade igen och blev för grund. Efter 15 år togs Beijershamn helt ur bruk. Uppslamningen innebar att säv och vass började växa och skapa en unik miljö med en blandning av strandängar, vassar och öppna vattenytor. Detta är anledningen till den biologiska mångfald som finns här idag.

6. Vickleby ädellövskog

Naturreservatet Vickleby ädellövskog är en liten del av de frodiga ädellövskogar som för några hundra år sedan täckte en

stor del av Ölands västra kust. Skogens yta är 5 hektar och består av ek, ask, alm, lind och hasselbuskar. Dessa träd bildar tillsammans ett stort tak som gör det svårt för solen att tränga igenom, vilket leder till att mindre växter har svårare att överleva. Längre bak i tiden brukades skogen som då mer liknade en äng. I början av 1900-talet slutade man med detta. Ängen växte igen och resultatet blev den mäktiga skog som vi kan se idag.

7. Strandvallar

För 12 500 år sedan smälte inlandsisen bort från sydöstra Sverige och Öland. Den stora mängden smältvatten gjorde att Östersjöns yta höjdes och Öland låg under vatten. Alltefter som vattenytan sjönk bildades olika strandvallar det vill säga vallar bestående av uppspolat material, oftast sand.

Mellan 7 800 och 5 700 år sedan bildades Littorinavallen. Littorinahavet är ett Östersjöstadium som fått namn efter snäckan Littorina littorea. Littorinavallen kan man se längs hela Ölands västra kust, från Löt i norr till Ottenby i söder.

8. Vit och gul fetknopp

När du går längs stenmuren kommer du att se den vita och gula fetknoppen. Dessa två arter är kalkgynnade och trivs på torra berghällar och sandiga eller grusiga marker. Den gula fetknoppens blommor har en starkt lysande gul färg och gröna köttiga blad. De vackra blommorna kan man se juni–juli. Växten är vanlig i södra och mellersta Sverige men förekommer även ibland ända upp till Luleå.

Förr i tiden användes växten som ett medel mot skörbjugg, frossa samt till att läka sår. Det vetenskapliga artnamnet *acre* kommer från latinets *acris* som betyder bitter och syftar på den beska smaken växten har.

Vit fetknopp är en liten ört som har små vita blommor. Man ser den mest som ett rött täcke över muren eftersom de köttiga, korbformiga bladen har en rödaktig färg. Den blommar från juli–augusti och förekommer ganska allmänt i mellersta delarna av Sverige, på Öland och Gotland är den vanlig. I sydligaste Sverige är den sällsynt och i Norrland saknas den helt.

9. Klint

Den höga branten vid stranden kallas klint och består här av sand och andra jordlager, men kan på andra platser bestå av berg. En klint bildas då vågorna under en längre tid nöter på branten och underifrån tar med sig materialet. Oftast sker detta då kraftiga vågor slår mot stranden. Till slut rasar branten och processen upprepas. Detta leder till att strandlinjen vid klinten förflyttas inåt.

TEXT OCH FAKTARBEJDE:

Ölandsguiderna Camilla Hjelm, 070–281 83 61, ch22ee@student.hik.se & Beatha Johansson, 070–281 83 61, bj2cn@student.hik.se

KARTA OCH FORMGIVNING:

Erik & Karin, STF Vandrarhem Stora Frögården

© Camilla Hjelm & Beatha Johansson och STF Vandrarhem Stora Frögården